

De perfectie nabij

De term homekeyboard kun je rustig achterwege laten bij de Yamaha Tyros 3. Dit is echt een mega music workstation met alles erop en eraan.

door Eppo Schaap > epo@interface.nl

SPECIFICATIES

- 749 voices
- 480 xg-voices
- 35 drum/kit
- virtuele drawbars
- 128-stemmig
- 14 effectprocessors waaronder master compressor en harmonizer
- 450 styles met 4 variaties en 8 sporen
- 4 multipads
- Music Finder met 1.850 presets
- 16-sporesequencer
- song position pointer
- style creator
- harddiskrecorder met 2 stereosporen
- 640x480 kleurendisplay
- 80GB interne vaste schijf
- 3,2MB intern geheugen (uitbreidbaar tot 1GB)
- 3x usb 2.0
- lan-poort (network)
- 4 audio-uitgangen
- loop send/aux-out
- loop return/aux-in
- 2x midi-in/uit
- 3x pedaal
- rgb- en video-uit

Er zijn drie versies van de Tyros 3; de XL-versie wordt geleverd met satelliet-speakers en een subwoofer. Bij de XXL komt daar nog een statief bij. De vormgeving van de 'gewone' Tyros 3 is ronder dan die van zijn voorgangers, waardoor het instrument minder overkomt als een vliegdekschip. Toch heeft het bedieningspaneel nog steeds een flinke omvang; om de verst verwijderde knoppen te bereiken, heb je behoorlijk lange armen nodig.

Het opklapbare kleurenscherm kennen we nog van de vorige Tyros-modellen. Het beeld is erg fraai en aanvankelijk had ik de neiging op het scherm te drukken in plaats van op de knoppen ernaast, maar het is helaas geen touchscreen. Nieuw op het bedieningspaneel zijn de negen 2,5 centimeter lange sliders, waarmee je volumes kunt instellen, maar ook de virtuele drawbars kunt bedienen. Dit werkt intuïtiever dan de, nog steeds aanwezige, op-en-neerknoppen.

Nieuwe styles

Het toevoegen of updaten van begeleidings-stijlen is voor gebruikers van een keyboard

als de Tyros altijd een belangrijke reden voor aanschaf. De Tyros 3 heeft vijftig nieuwe styles gekregen en zeventig bestaande styles zijn grondig vernieuwd. De nieuwe stijlen refereren regelmatig aan bekende songs. Tijdens het intro hoor je meestal al direct om welk nummer het gaat. De styles zijn niet alleen muzikaal onder de loep genomen, maar klinken ook allemaal beter dankzij de nieuwe klanken en effecten. Door leenwerk bij de Motif XS-serie zijn de dancestyles nu ook veel meer up-to-date. Styles worden nu in de nieuwe SFF GE-indeling opgeslagen, die volgens de producent volledig uitwisselbaar is met vorige formaten.

In het verlengde van de begeleidingsstijlen liggen de multipads, waarmee je klanken of korte frases kunt starten. Die multipads zijn handige hulpjes die als een soort 'derde hand' werken. Op de Tyros 3 kunnen deze ook gesynchrooniseerd met een style worden gestart.

Superarticulation 2

Met de eerste Tyros werd de techniek van superarticulatie, zoals Yamaha het noemt, geïntroduceerd. Superarticulatie houdt in dat van een instrument meerdere speeltechnieken (articulaties) zijn gesampled. Bij een basgitaar zijn dit bijvoorbeeld noten die met de vinger-

toppen worden aangeslagen, maar ook snaren die met duim en vingers worden geslapt of gepopt. Bij brassinstrumenten zijn naast gewone tonen ook falls en glissando's omhoog en omlaag aanwezig. In de eerste Tyros werd dit vooral gebruikt om de begeleidingen realistischer te maken. Via midi konden de superarticulaties ook worden aangesproken. Bij de Tyros 3 kunnen deze articulaties in realtime vanaf het klavier worden bespeeld: door de manier van aanslaan en door gebonden of niet gebonden te spelen.

Er zijn ook nog twee articulatieknoppen naast het klavier. Zo kun je bij de superarticulatie-blazers door gebonden te spelen over grotere toonafstanden een natuurlijk gesampled glissando inlassen. Met de articulatieknoppen naast het klavier kun je een noot afsluiten met een korter of langer glissando naar beneden en omhoog. Voor omhoog moet de articulatieknop worden ingedrukt voordat de toets wordt aangeslagen. Deze knoppen zouden trouwens best wat lichter afgesteld mogen zijn. Ook worden er tijdens het spelen van de SA2-voices automatisch bijgeluiden toegevoegd, zoals fret- of klepgeluiden van de instrumenten.

Realistische sound

Een serie klanken viel tijdens de test op vanwege het realistische karakter: de saxofoonsecties. Het is vaak moeilijk om met gesampled saxofoons een mooie vloeiende en smeulige bigbandsectie te maken, maar in de Tyros 3 vind

je er een hele rij. Een saxsectie met klarinet-lead is ook aanwezig. Ook de strijkers in de Tyros klinken erg realistisch. Niet die algemene, wollige klank waar we het vroeger mee moesten doen, maar mooie gedefinieerde akoestische strijkers in drie dynamiekniveaus, waarbij je het paardenhaar over de snaren voelt schuren. Verder zijn er eindelijk strijkers met een felle, korte attack (spiccato) voor het opzweepende of puntige werk. Heel goed zijn verder: de bluesharp met vervorming bij meerdere tonen (en realistisch glissando), heel veel accordeons, drawbarorgels en gitaren.

Naast een aantal uitstekende, kant en klare drawbarorgelpresets, kun je met de faders op het bedieningspaneel van de Tyros 3 zelf de drawbars afstellen ('Flutes' noemt Yamaha ze). Gelukkig zijn alle negen voetmaten aanwezig (vroeger waren dit er altijd acht, vanwege de maximaal acht knoppen onder het display) en ze hebben dankzij de negende assign slider onder het display allemaal een eigen drawbar. Opvallend is de Amerikaanse vintageklank van de Flutes, onder andere door foldback van het 1'-register en genoeg leakage (overspraak) tussen de drawbars. Voor een meer 'Duitse' klank kun je kiezen voor Sine, in plaats van Vintage. Het vermelden waard zijn ook de nieuwe drumkits. De akoestische drumklanken zijn van hoog niveau en erg dynamisch, terwijl de verbeterde effecten (reverb) de klank nog eens extra laten glanzen.

Frans Bauer-belletjes

Niet alles is helemaal geslaagd, Zo zit er wel erg veel tremolo/vibrato in de theaterorgelklanken en bij de Rhodesklanken hoor je nog altijd veel te duidelijk de overgang tussen de zachte belklank en de hardere aanslag met ronk. De Tyros 3 heeft ook diverse synthklanken

aan boord, maar een aantal ervan klinkt erg scherp; net of de hoge tonen onnatuurlijk zijn versterkt. Ook is het jammer dat het filter niet aan de assign slider op het bedieningspaneel kan worden toegekend. Frans Bauer-belletjes en -pads zijn er gelukkig genoeg, en die zijn voor de doelgroep misschien wel veel belangrijker.

Eigen klanken maken en bestaande klanken bewerken is op de Tyros zelf beperkt mogelijk (alleen xg-parameters), maar met de bijgeleverde Windows editor kun je tot op de bodem van het uit vier layers bestaande klankopwekkingssysteem gaan. Je kunt zelfs een eigen sample in een layer laden.

Als er één Workstation is met veel gelijktijdig bruikbare effecten is het de Tyros 3 wel. Maar liefst negen dsp's plus reverb, chorus, master eq, mastercompressor en harmonizer kunnen tegelijk worden gebruikt. Het chorusblok kan nu ook veelzijdiger worden ingezet, met meer effecten als distortion of rotary. De algemene kwaliteit van de effecten is hoorbaar verbeterd.

Audio en samples

Naast een 16-sporen midisequencer beschikt de Tyros 3 ook over een audiorecorder die het geluid van de Tyros zelf en/of de audio-ingangen rechtstreeks op de harde schijf opneemt. Er zijn twee stereosporen beschikbaar, die na elkaar kunnen worden opgenomen. De audiobestanden kunnen als wav-bestand worden geëxporteerd naar bijvoorbeeld een usb-stick waardoor de audio – ondanks het ontbreken van een digitale audio-uitgang – toch helemaal in het digitale (16-bits-)domein kan blijven. Er kunnen ook wav's worden geïmporteerd. Erg jammer dat mp3 is 'vergeten'. Dit meest gebruikte audioformaat ter wereld wordt nog niet ondersteund, maar zou de playlistfunctie

met maximaal vijfhonderd titels vele malen bruikbaar maken.

De Tyros 3 kan net als zijn voorgangers samples in een werkgeheugen laden. Jammer genoeg betreft dit alleen losse wav's en aiff's. Hiermee kom je niet verder dan zanglijnen, drumloops, effecten of losse drumklanken. Een compleet multisample-instrument importeren is onmogelijk en met samplingbestanden van bijvoorbeeld Akai weet de Tyros ook geen raad.

De knop Expansion op het bedieningspaneel vraagt echter dat Yamaha in de nabije toekomst wel uitbreidingspacks met gesampled klanken voor de Tyros 3 op de markt gaat brengen.

Conclusie

De Yamaha Tyros 3 is een indrukwekkend en dynamisch instrument met een zeer goede geluidskwaliteit. Dankzij Superarticulation 2 kun je realtime bijzonder realistisch klinkende akoestische solo-instrumenten spelen. Op dat gebied is er momenteel weinig concurrentie. De klanken en styles zijn dus uitmuntend. Het werken met samples is echter nog niet zo flexibel en ondersteuning van mp3 ontbreekt helemaal. Bij de 16-sporesequencer zou de bediening nog wel prettiger kunnen, maar verder heeft de Tyros 3 een overzichtelijk en gebruiksvriendelijk bedieningspaneel. ■

HET OORDEEL

- + veel uitmuntende klanken en styles
- + Superarticulation 2
- + sampleplayer en harddiskrecorder
- geen mp3's afspelen
- geen aanraakscherm
- bediening sequencer niet intuïtief
- geen editor voor Mac

INFO

- Prijzen incl.: Tyros 3 € 4.406,- Tyros 3XL € 4.634,- Tyros 3XXL € 4.836,-
- Distributie: Yamaha Music Benelux
- Internet: www.yamaha.nl

DE ALTERNATIEVEN

• Korg PA2X PRO (€ 3.695,-) is het professionele arrangeerkeyboard van Korg met 76 semigewogen toetsen en een kleurenaanraakscherm. Dit keyboard kan softwarematig worden geüpdate (versie 2.0 is actueel), heeft 950 romklanken, 256 userklanken, 127 drumkits en 4 effectprocessors. Hij heeft standaard 128MB sample ram (importeert ook Akai), een TC Halion Voice processor en twee mp3-spelers.

• Roland G-70 (€ 3.460,-) is het vlaggenschip van Roland en heeft ook 76 halfgewogen toetsen, minidrawbars direct onder het display en een kleurenaanraakscherm. Hij heeft 1.596 klanken, 48 drumkits, 285 music styles, 7 effectprocessors en een Voice Harmonist, maar geen vrij samplegeheugen. Opvallend zijn de uitgebreide arrangeerfuncties met voor iedere stijl 4 variaties, intro's en endings en maar liefst 6 fill-ins.

• De Wersi Ikarus (prijs afhankelijk van uitvoering) is een keyboard met 76 semigewogen toetsen met aftertouch en een kantelbaar kleurenaanraakscherm. De Ikarus is gebouwd rond een Windows XP-systeem, heeft 440 interne wav's (max 2.000 klankpresets), 20 drumkits, 230 styles, virtuele drawbars en importeert ook Akai samples. Naast midi kan er ook audio worden opgenomen en kunnen er zelfs cd's worden gebrand.

• De Ketrone Audya (€ 4.790,-) is vooral in entertainmentkringen bekend, maar is technisch een serieuze concurrent van de Tyros 3 met zijn 76 halfgewogen toetsen, 384 klanken, 64MB sample ram, 334 styles, multiplay (2x wav, 2x mp3 en 1x midi), 80GB vaste schijf en Voicetron Vocalist.